

ÇED KÖSESİ

OKTAY EKİNCİ

ÇED ‘Pazar’ı

Bu köşeye adını veren “Çevresel Etki Değerlendirmesi” (ÇED), 70’lerde gelişen bir “çağdaş uygarlık davranışı”... 5 Haziran 1972’de Stockholm’de toplanan “BM Çevre ve Kalkınma Konferansı”nın ünlü bildirgesi, her yıl aynı tarihin “Dünya Çevre Günü” olarak kutlanmasına da neden oldu... Çünkü “çevrenin korunması”nın da “temel insan hakkı” olduğu ilk kez vurgulan bildiride özetle deniyordu ki; “yaşam kaynaklarını yok eden ve kalkınma adına sefalet yaratan sömürgeci politikalar terk edilecektir”.

İşte bu karar uyarınca her türlü yatırımın “çevreye etkileri”ni “önceden” belirleyerek; yaşamı karartacak projelerin “başlanmadan” engellenmesi için ÇED, uluslararası çevre hukukuna girdi. Ülkemizde de ilk kez 1983’te kabul edilen “Çevre Yasası”nda yer aldı.

Ne var ki “uygulama yönet-

men 3. köprü için de ÇED hazırlanmalı; doğaya etkisi irdelenmeli” demişti; ancak, yine “değişen mevzuat”a göre ÇED raporunu “ÇED yetkisi” olan Karayolları Genel Müdürlüğü hazırlayacak; kendi projesine “doğaya zararlı, vazgeçelim” mi diyecek?

‘Satılık bilim’ var!

“Bilimsel etik” açısından en “vahim” durum ise açıkça çevre düşmanı yatırımlar için de “olumlu”! ÇED raporları düzenlenmesi aymazlığı... Çünkü ÇED raporları çevreden sorumlu kamu kurumlarınca değil, “yatırımcıların siparişleri”yle iş yapan “ÇED Firmaları”nca hazırlanıyor.

Yönetmelikte dünyaya ayıp olmasın diye konulan “halkla görüşme” toplantılarının sadece “nutuk”la geçmesi bir yana, bunlara katılan profesyonel ÇED uzmanlarının “para aldıkları yatırımları savun-

ma”ları kadar yüz kızartıcı ne olabilir?

Dün gece (31 Ekim) bu konuyu ele aldığımız Kanal B’deki İmar Dosyası programında, Çevre Mühendisleri Odası’ndan Meltem Erdoğan özetle dedi ki: “Olumlu raporları hazırlayan şirketler iş rekoru kı-

rarken, çevreyi gözetken raporların mühendisleri işsizlikten kıvranıyor.”

Böylesi bir “piyasa”sı olan ÇED “pazar”ını bakanlığın resmi verilerinden inceleyen Bursa-Nilüfer Gündem 21 Genel Sekreteri Mehmet Kartal da şu bilgileri verdi: “1993-2009 arasında düzenlenen 1769 rapordan sadece 31’i (yüzde 2) yatırımı çevreye zararlı bulmuş; yüzde 98’i ise desteklemiş!”

Demek ki Türkiye’deki yatırımcıları, çevreye en uygun yer ve teknoloji seçiminde “dünya şampiyonu” ilan etmek gerekiyor!

Bu büyük “duyarlılığı”(!) belgeleyen ÇED raporlarının altında kimi “üniversite”lerin de imzasının olması ne kadar hazine...

1769 rapordan yaklaşık 1300’ünün (yüzde 70) tek bir firmaya ait olması ise ÇED “pazar”ındaki tekelleşmenin açık göstergesi...

İmar Dosyası, işte böylesine “ayıp” düzeyindeki ÇED “pazar”ının tüm yönleriyle açıkça tartışıldığı nadir yayınlardan biri oldu... Tekrarı 3 Kasım Salı gecesi 21.30’da.

ekinci@cumhuriyet.com.tr

“Yönetmeliğe aykırı” dilekler

meliği”, çevre düşmanı yatırım(cı)ların “çekince”leri yüzünden sürekli ertelenerek tam 10 yıl sonra, 93’te yayımlanabilmişti... Biz de süreci hemen her gün, “artık yayımlayın” diyerek yaşadığımızdan, ÇED’le öylesine özdeşleştik ki bu köşenin adını da aynı “özlem” belirlemişti...

‘Çevreye ihanet’ler

Yönetmeliğin sonraki serüveni ise her yönüyle “çevreye ihanet” belgeselidir.. “Artık Türkiye’de de ÇED var” denilmesinden sonra, 4’ü şimdiki hükümet döneminde olmak üzere yapılan “8 değişiklik” de “çevre yerine yatırımı kollamak” içindi. Düşünün ki 20. yüzyılın en “doğa ve kültür katili” uygulaması olan Karadeniz Kıyı Yolu bile “ÇED gerekmeyen proje”ler(!) arasında sayıldı...

Üstelik elde kalan son yaşam kaynaklarımızı, su havzalarını ve ormanlarını açıkça yok edeceği “bilimsel olarak kanıtlanmış” bulunan 3. köprü ve çevre yolları da sözde “93’ten (yönetmelikten) önce” yatırım programına alındığı için “ÇED raporu istenmeyen”lerden...

Geçenlerdeki Ulaştırma Şurası’nda, Orman Genel Müdürlüğü’nden bir bürokrat “buna rağ-